

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/6/2025
Identifikačné číslo spisu:	3821203324
Dátum vydania rozhodnutia:	27.11.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Halušková
Funkcia:	súdca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:3821203324.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Haluškovej a členov senátu JUDr. Jany Bajánkovej a JUDr. Jozefa Kolcuna, PhD., v spore žalobcov 1/ Ing. S. N., narodeného XX. K. XXXX, N., D. I. XXX/XX a 2/ Ing. K. H., narodenej XX. O. XXXX, D., Ž. X, obidvoch zastúpených advokátom JUDr. Jaroslavom Hujíkom, Prievidza, Hviezdoslavova 3, proti žalovaným 1/ Mgr. H. C., narodenej XX. S. XXXX, R., H. XX, zastúpenej obchodnou spoločnosťou Advokátska kancelária JUDr. Lukáčová & partners, s. r. o., Nitra, Mostná 72, IČO: 47 237 244 a 2/ Z. D., narodenej XX. I. XXXX, Ž., Z. XXXX/XX, o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, vedenom na Okresnom súde Prievidza pod sp. zn. 6C/28/2021, o dovolaní žalovanej 1/ proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne zo 14. augusta 2024 č. k. 5Co/14/2024-220, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žalobcom 1/ a 2/ p r i z n á v a náhradu trov dovolacieho konania voči žalovanej 1/ v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Prievidza (ďalej tiež „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 09. decembra 2022 č. k. 6C/28/2021-161 určil, že nehnuteľnosť nachádzajúca sa v obci N., k. ú. N., zapísaná v KN na LV č. XXXX, parc. č. EKN 3222, orná pôda o výmere 1989 m² v podiele vo veľkosti 2/12-iny pod B 1 evidovaná ako vlastníctvo žalovanej 1/ Mgr. H. C., v podiele 2/12-iny pod B 8 evidovaná ako vlastníctvo žalovanej 2/ Z. D., bola ku dňu smrti C. N. vlastníctvom C. N., nar. XX. XX. XXXX a patrí do dedičstva po nebohom C. N., zomr. dňa XX. XX. XXXX. Žalobcom 1/, 2/ voči žalovaným 1/, 2/ priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Po zistení existencie naliehavého právneho záujmu žalobcov na požadovanom určení (§ 137 písm. c) Civilného sporového poriadku, ďalej aj „CSP“) okresný súd zistil, že nehnuteľnosť zapísaná na liste vlastníctva č. XXXX Okresného úradu Prievidza, katastrálneho odbor ako parc. č. EKN 3222, orná pôda o výmere 1989 m² je v podielovom spoluvlastníctve žalobcu 1/, žalobkyne 2/, u každého s veľkosťou spoluvlastníckeho podielu 4/12, žalovanej 1/ a žalovanej 2/, u každej so spoluvlastníckym podielom 2/12. Kúpnopredajnou zmluvou datovanou 24. 03. 1949, vyhotovenou verejným notárom Jánom Fábrym, uvedenú nehnuteľnosť (v tom čase vedenú v pozemkovej knihe Prievidza v PK vložke č. 1074 ako PK parc. č.

3222) od jej podielových spoluvlastníkov (každého so spoluvlastníckym podielom 2/12) K. K., S. S., O. R., P. U., O. S., W. S. v celosti kúpil právny predchodca žalobcov C. N.E., ktorý aj vstúpil do držby nehnuteľnosti (užíval ich do r. 1963) a zaplatil kúpnu cenu 12.000 Kčs. Ku vkladu jeho vlastníctva do pozemkovej knihy nedošlo. Žalovaná 1/ sprvoti so žalobou súhlasila, žalovaná 2/ s ňou súhlasila v celom rozsahu. Vychádzajúc z uhorského obyčajového práva, z § 116 ods.1, § 566 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka č. 141/1950 Zb. účinného do 31. 03. 1964 (tzv. stredný Občiansky zákonník) a § 460 Občianskeho zákonníka súd prvej inštancie dospel k záveru, že kupujúci právny predchodca žalobcov ako dobromyseľný oprávnený držiteľ, v držbe nikým nerušený, vlastnícke právo vydržal uplynutím dňa 01. 01. 1964. K obrane žalovanej 1/, že potenciálne ona mohla byť dobromyseľnou užívateľkou predmetnej nehnuteľnosti, a teda prípadnou vydržiteľkou vlastníckeho práva súd prvej inštancie s odkazom na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 484/2015 uviedol, že C. N. vec nadobudol poctivým spôsobom v súlade s dobrými mravmi. K námietke žalovanej 1/, že žalobcovia si mali svoje právo uplatniť v reštitúcii súd prvej inštancie uviedol, že žalobcovia tak urobiť nemohli, pretože v konaní nebol produkovaný dôkaz, že by im sporná nehnuteľnosť bola odňatá. O náhrade trov konania okresný súd rozhodol podľa § 262 ods. 1 CSP. Žalobcovia 1/, 2/ mali v konaní plný úspech, preto im vznikol nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu voči žalovaným 1/ a 2/. O výške trov konania súd rozhodne samostatným uznesením po právoplatnosti tohto rozsudku (§ 262 ods. 2 CSP).

2. Krajský súd v Trenčíne ako súd odvolací (v ďalšom texte iba „odvolací súd“) rozsudkom zo 14. augusta 2024 č. k. 5Co/14/2024-220 rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti vo vzťahu k žalovanej 1/ potvrdil a rozhodol, že žalobcovia 1/, 2/ majú nárok na náhradu trov konania voči žalovanej 1/ v rozsahu 100 %, ktorú náhradu je žalovaná 1/ povinná zaplatiť žalobcom 1/, 2/ vo výške určenej súdom prvej inštancie. V dôvodoch rozsudku uviedol, že rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správne a v celom rozsahu odkázal na jeho vecne správne a vyčerpávajúce odôvodnenie, s ktorým sa stotožnil (§ 387 ods. 1, 2 CSP). V záujme vysporiadania sa s odvolacími námietkami žalovanej 1/ odkázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Cdo/154/2010, podľa ktorého súdna prax akceptuje žaloby, ktorými sa dedič domáha určenia, že vec patrí do dedičstva po poručiteľovi. V konaní o takýchto žalobách ide o posúdenie, či poručiteľ bol v čase smrti vlastníkom tejto veci. Požadované určenie sa tu vzťahuje ku dňu smrti poručiteľa a okolnosti, ktoré nastali po tomto dni nemôžu mať vplyv na rozhodnutie súdu. Odvolací súd doplnil, že na určenie, či poručiteľ bol vlastníkom veci v deň smrti sú neskoršie udalosti irelevantné. Záver súdu prvej inštancie, že naliehavý právny záujem na požadovanom určení je daný odvolací súd označil za správny. Vzhľadom na prechodné ustanovenia stredného Občianskeho zákonníka a vstup právneho predchodcu žalobcov do držby podľa kúpnej zmluvy z 24. 03. 1949 okresný súd aplikoval správnu právnu úpravu. Držba právneho predchodcu žalobcov bola v zmysle § 145 ods. 1, 2 stredného Občianskeho zákonníka oprávnená nielen subjektívne, ale aj z hľadiska objektívneho. C. N. svedčil oprávnený nadobúdaci titul v podobe kúpnej zmluvy, keď v zmysle rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/287/2006 postačuje aj existencia putatívneho nadobúdacieho titulu. Súd prvej inštancie správne vyhodnotil námietky žalovanej 1/ týkajúce sa tvrdenia o nezaplatení kúpnej ceny, pretože právny predchodca žalobcov nielenže vstúpil do užívania nehnuteľnosti ako svojej vlastnej a hospodáril na nej, ale okolnosti zaplattenia kúpnej ceny vyplývajú z bodu III) kúpnej zmluvy, v ktorom predávajúci potvrdili jej vyplatenie, ktoré uznávajú a poisťujú a nežiadajú pozemnoknižné vloženie dlhujúcej kúpnej ceny. Keďže sa v prejednávanej veci určovalo vlastnícke právo právneho predchodcu žalobcov ku dňu jeho smrti, úkony vzniknuté po smrti poručiteľa nemôžu mať na tento právny vzťah žiaden ďalší vplyv. Držba zo strany právneho predchodcu žalobcov bola oprávnená, trvala po zákonom stanovenú dobu a na jej základe došlo k vydržaniu vlastníckeho práva v prospech právneho predchodcu žalobcov, preto bol v celom rozsahu správny postup súdu prvej inštancie, ktorý žalobe vyhovel. O náhrade trov odvolacieho konania bolo rozhodnuté podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 a § 255 ods. 1 CSP a v odvolacom konaní úspešným žalobcom 1/, 2/ bola priznaná náhrada trov konania voči žalovanej 1/ v rozsahu 100 %.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná 1/ dovolanie tvrdiac existenciu dovolacích dôvodov podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku. Porušenie svojho práva na spravodlivý proces videla žalovaná 1/ (ďalej tiež „dovolateľka“) v nedostatku riadneho odôvodnenia

rozsudkov súdov nižšieho stupňa, v arbitrárnosti a nepreskúmateľnosti ich rozhodnutí. S poukazom na § 421 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku dovolateľka ako právnu otázku, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu vymedzila otázku, či „možno nadobudnúť vlastnícke právo k nehnuteľnosti vydržaním, ak neboli splnené všetky zákonné predpoklady vyžadujúce (zrejme má byť správne uvedené vyžadované, pozn. dovolacieho súdu) k oprávnenej držbe“. V dôvodoch dovolania dovolateľka po opise priebehu súdneho konania tvrdila, že v dôsledku nedostatku intabulácie kúpna zmluva z r. 1949 nenadobudla vecnoprávne účinky. C.T. N.Ý. nemohol byť dobromyseľný držiteľ predmetu kúpy z dôvodu existencie neospravedlniteľného právneho omylu a nezaplatenia kúpnej ceny prevádzaných nehnuteľností. Výtka, že súdy nevenovali pozornosť zmene vlastníctva spoluvlastníckeho podielu po O. R.. Poukázala na vznesenú námietku nedostatku naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení, lebo žalobcovia mali možnosť uplatniť si domnelé právo v reštitučnom konaní. Súdy neakceptovali zásadu, že právo patrí bdelým. Napokon namietla nestrannosť súdu pri hodnotení svedectiev.

4. Žalobcovia vo vyjadrení označili dovolanie žalovanej 1/ za nedôvodné, navrhli jeho zamietnutie podľa § 448 CSP a priznanie náhrady trov dovolacieho konania v rozsahu 100 % žalobcom. Uviedli, že žalovanou 1/ vymedzená dovolacia otázka (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP) spočíva len v polemike s právnym názorom súdov a vyhodnotením ich záveru o dobromyseľnosti C. N.. Súdy vychádzali nielen zo skutkových tvrdení žalobcov, ale aj z obsahu písomnej kúpnej zmluvy, v súlade s ktorou bola zaplatená kúpna cena, čo potvrdili predávajúci svojimi podpismi. Právny názor žalovanej 1/, že v prípade nedostatku pozemnoknižného zápisu vlastníctva nemôže ísť o pochtivé nadobudnutie vlastníckeho práva neobstojí, pretože prakticky vylučuje nadobudnutie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti vydržaním podľa obyčajového práva účinného do 31. 12. 1950, resp. podľa tzv. stredného Občianskeho zákonníka. Práve neperfektnosť právneho úkonu smerujúceho k zmene vlastníckych vzťahov, resp. absencia tzv. intabulácie bola jedným z predpokladov vydržania vlastníckeho práva. Ak by bola kúpna zmluva intabulovaná, nešlo by o vydržanie vlastníckeho práva, ale o jeho nadobudnutie iným zákonným spôsobom. Odvolací súd konštatoval, že v posudzovanej veci bol preukázaný nadobúdaci titul aj vstup do držby a užívania nehnuteľnosti v súlade s nadobúdacím titulom. Posúdenie dobromyseľnosti okresným aj odvolacím súdom považujú žalobcovia za ústavne konformné aj s poukazom na nález ÚS SR sp. zn. II. ÚS 484/2015. Uviedli, že dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP bezprostredne súvisí s dôvodmi uvádzanými dovolateľkou pri § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Odvolací súd sa podľa žalobcov náležite vysporiadal s odvolacou námietkou žalovanej 1/ o tom, že právo patrí bdelým, najmä v bode 14. odôvodnenia rozsudku v súvislosti s prípustnosťou žaloby o určení, že určitá vec patrí do dedičstva po poručiťovi.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP; ďalej tiež „dovolací súd“ alebo „najvyšší súd“) po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania. Bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je prípustné, ale nie je dôvodné.

6. V dovolaní, obsahujúcom v prevažnej miere iba polemiku so závermi okresného a krajského súdu, dovolateľka vo vzťahu k § 420 písm. f) CSP vytkla súdom nižších inštancií nedostatočné odôvodnenie vydaných rozsudkov, čím malo dôjsť k porušeniu jej práva na spravodlivý proces.

7. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nezávislom a nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie a na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie

rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

8. Z dovolania vyplýva, že žalovaná 1/ vo vzťahu k § 420 písm. f) CSP namietla nedostatok riadneho odôvodnenia rozsudkov súdov nižších inštancií, ich arbitrárnosť a nepreskúmateľnosť. K výhradám týkajúcim sa nedostatočného odôvodnenia dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu treba uviesť, že právo strany sporu na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia je jedným z aspektov práva na spravodlivý proces. K jeho naplneniu dochádza tým, že všeobecné sudy zistia skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné ani prijaté v zrejmom omyle. Povinnosťou súdu je presvedčivo a správne vyhodnotiť dôkazy a svoje rozhodnutie náležite odôvodniť (§ 220 CSP a § 393 CSP, I. ÚS 243/2007), pritom starostlivo prihliadať na všetko, čo vyšlo počas konania najavo, vrátane toho, čo uviedli strany sporu. Z odôvodnenia súdneho rozhodnutia musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. Všeobecný súd by mal vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení svojho rozhodnutia dbať aj na jeho celkovú presvedčivosť, teda na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí rovnako ako závery, ku ktorým na ich základe dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé. Všeobecný súd musí súčasne vychádzať z materiálnej ochrany zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov - od 01. 07. 2016 strán sporu (IV. ÚS 1/2002, II. ÚS 174/04, III. ÚS 117/07, III. ÚS 332/09, I. ÚS 501/11). Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05, II. ÚS 76/07, obdobne Kraska c/a Švajčiarsko z 29. apríla 1993, Séria A, č. 254-B, str. 49, § 30). Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998).

9. Z nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 20. septembra 2022 sp. zn. IV. ÚS 245/2022 vyplýva, že „arbitrárnosť a zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí všeobecných súdov sú najčastejšie dané rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prerokúvaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Uvedené nedostatky pritom musia dosahovať mieru ústavnej relevancie, teda ich intenzita musí byť spôsobilá porušiť niektoré z práv uvedených v čl. 127 ods. 1 ústavy (m. m. II. ÚS 336/2019).“ O arbitrárnosť súdneho rozhodnutia ide aj vtedy, ak dôvody, na ktorých je založené súdne rozhodnutie absentujú, sú zjavne protirečivé alebo popierajú pravidlá formálnej a právnej logiky, prípadne ak sú tieto dôvody zjavne jednostranné a v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti (III. ÚS 305/08, IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

10. Najvyšší súd neposudzoval dovolanie dovolateľky iba striktne formálne, ale za použitia §-u 124 CSP posudzoval dovolanie podľa jeho obsahu snažiac sa na jednej strane autenticky porozumieť textu dovolania ako celku (viď nálezy Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 15/2021 alebo sp. zn. I. ÚS 336/2019), na druhej strane majú na zreteli potrebu nenarušenia princípu rovnosti strán sporu neprípustným nahrádzaním procesnej aktivity strany sporu obligatórne zastúpenej advokátom a princípu právnej istoty nastolenej právoplatným a vykonateľným rozhodnutím súdu. V rámci takto daných limitov posudzovania obsahu dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku dovolací súd dospel k záveru, že žalovaná 1/ v prípade dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP namietla aj proces hodnotenia dôkazov.

11. Dokazovanie je časť civilného súdneho konania, v rámci ktorej si súd vytvára poznatky potrebné na rozhodnutie vo veci. Právomoc konať o veci, ktorej sa návrh týka, v sebe obsahuje právomoc posúdiť, či a aké dôkazy na zistenie skutkového stavu sú potrebné a akým spôsobom sa zabezpečí dôkaz na jeho

vykonanie (I. ÚS 52/03). V dokazovaní sa súd obmedzuje len na zisťovanie skutkových poznatkov (poznatkov o skutkových okolnostiach, ktoré zakladajú a odôvodňujú prejednávany nárok). Posúdenie návrhov na vykonanie dokazovania a rozhodnutie, ktoré z nich budú v rámci dokazovania vykonané, je vždy vecou súdu (viď § 185 ods. 1 CSP), nie strán sporu.

12. Hodnotenie dôkazov je činnosť, pri ktorej súd hodnotí vykonané dôkazy z hľadiska ich pravdivosti a dôležitosti pre rozhodnutie. Aktuálna procesná právna úprava vychádza zo zásady voľného hodnotenia dôkazov, majúcej základ v ústavnom princípe nezávislosti súdov. Táto zásada, vyplývajúca z čl. 15 základných princípov Civilného sporového poriadku a normatívne rozvinutá v § 191 ods. 1 CSP znamená, že záver, ktorý si sudca z vykonaných dôkazov urobí, je vecou jeho vnútorného presvedčenia a jeho logického myšlienkového postupu. Postup sudcu ale neznamená, že sudca nie je viazaný ústavnými princípmi predvídateľnosti a zákonnosti rozhodnutia. Naopak, konečné meritórne rozhodnutie musí vykazovať logickú, funkčnú a teleologickú zhodu s priebehom konania (v podrobnostiach pozri Števíček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M. a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, 1540 s., str. 729).

13. O vadách v procese dokazovania možno hovoriť, ak súd pri rozhodnutí vychádzal zo skutočnosti, pre ktorú nie je z vykonaných dôkazov podklad, alebo ak považoval určitú skutočnosť za základ svojho rozhodnutia úplne inak ako vyplýva z vykonaného dokazovania, prípadne ak nezistil určitú podstatnú skutočnosť, ktorá bez ďalšieho z vykonaného dokazovania vyplýva.

14. Na nesprávnosť hodnotenia dôkazov možno usudzovať zo spôsobu, akým súd hodnotenie vykonal. Ak nemožno v tomto smere vyčítať súdu žiadne pochybenia (napr. že výsledok hodnotenia dôkazov nezodpovedá pravidlám logického myslenia, alebo že súd vzal do úvahy skutočnosti, ktoré z dokazovania nevyplynuli alebo opomenul rozhodné skutočnosti, ktoré vyšli v konaní najavo), hodnotenie dôkazov z iných, než z vyššie uvedených dôvodov, nie je možné preskúmať dovolacím súdom.

15. Po preskúmaní obsahu spisu dovolací súd konštatuje, že v postupe odvolacieho súdu v spojitosti s postupom okresného súdu nezistil žiadne vady, ktoré by boli spôsobilé ukrátiť dovolateľku na jej procesných právach v miere porušujúcej jej právo na spravodlivý proces a založiť tak dôvodnosť dovolania podaného podľa § 420 písm. f) CSP.

16. Rozsudok súdu prvej inštancie aj rozsudok odvolacieho súdu spĺňajú kritériá (uvedené v bode 7 odôvodnenia tohto rozsudku) pre odôvodňovanie rozhodnutí v zmysle § 220 ods. 2 CSP a § 393 CSP, preto ich nemožno považovať za neodôvodnené či zjavne arbitrárne (svojvoľné). Prvoinštančné a odvolacie konanie tvoria z hľadiska jeho predmetu jeden celok (m. m. IV. ÚS 372/08, IV. ÚS 350/09) a určujúca späťnosť rozsudku odvolacieho súdu s potvrdzovaným rozsudkom súdu prvej inštancie vytvára ich organickú (kompletizujúcu) jednotu. Keď odvolací súd v plnom rozsahu odkáže na dôvody rozhodnutia súdu prvej inštancie (ako to urobil v tomto prípade v 12. bode odôvodnenia jeho rozsudku), stačí, ak v odôvodnení rozsudku iba poukáže na relevantné skutkové zistenia a stručne zhrnie právne posúdenie veci; rozhodnutie odvolacieho súdu tak v sebe zahŕňa po obsahovej stránke aj odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie. Pritom platí, že súd v opravnom konaní nemusí dať odpoveď na všetky námietky uvedené v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú (podľa názoru súdu) podstatný význam pre rozhodnutie o odvolaní a zostali sporné alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktoré je predmetom preskúmania v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05).

17. Dovolateľka všeobecne namietla, že sa odvolací súd náležite nevysporiadal s jej odvolacími námietkami, iba sa stroho stotožnil s rozhodnutím súdu prvej inštancie. Na odôvodnenie tvrdenia o nedostatku riadneho odôvodnenia rozsudkov uviedla, že z rozhodnutí obidvoch súdov je zrejmé popieranie zásady právo patrí bdelým, keď súdy uprednostnili (vzhľadom na dobu uplatnenia nároku v súdnom konaní) ochranu nedbalých žalobcov pred ochranou bdelých (pôvodných) vlastníkov. Súd prvej inštancie, ako zistil dovolací súd, v 23. bode odôvodnenia svojho rozsudku ustálil, že žalobcovia konali vo veci usporiadania vlastníctva k predmetnej nehnuteľnosti ihneď ako zistili stav popísaný v žalobe. Odvolací súd v 14. bode svojho rozsudku uviedol, že požadované určenie sa týka dátumu smrti

poručiť a okolnosti, ktoré nastali neskôr sú právne bezvýznamné. K tomu dovolací súd dopĺňa, že rímskoprávna zásada *vigilantibus iura scripta sunt* znamená, že práva patria len bdelym, teda tým, „ktorí sa aktívne zaujímajú o ochranu a výkon svojich práv a ktorí svoje procesné oprávnenia uplatňujú včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou. V slobodnej spoločnosti je predovšetkým vecou nositeľov práv, aby svoje práva bránili a starali sa o ne, inak ich podcenením či zanedbaním môžu strácať svoje práva majetkové, osobné, satisfakčné a pod. To platí obdobne aj o využívaní zákonných procesných ustanovení.“ (rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 5Sžf/65/2011 a sp. zn. 1Sžr/38/2011). Uvedená zásada v podmienkach moderného štátu znamená povinnosť subjektov práva hlásiť sa aktívne k svojim právam, nárokovat' si ich a presadzovať spôsobom daným právnym poriadkom, na druhej strane ale jej aplikácia nemôže byť samoučelná a odporovať princípom spravodlivosti. Právne normy treba vykladať tak, aby plnili svoju funkciu spočívajúcu v spravodlivom a rozumnom vyriešení problému. Ani právne zásady, na ktorých je vystavaný právny poriadok, nemožno aplikovať bez ohľadu na všetky okolnosti prejednávanej veci, pretože výsledok konania má zodpovedať parametrom spravodlivosti. V posudzovanom spore po zohľadnení všetkých okolností prípadu tak, ako boli zistené dokazovaním vykonaným súdmi nižších stupňov, ako aj po zohľadnení skutočností, že právne predpisy neregulujú uplatnenie vlastníckeho práva stanovením časového limitu, po márnom uplynutí ktorého by právo zaniklo alebo bolo oslabené, dospel dovolací súd k záveru, že súdy nižších inštancií neposkytli súdnu ochranu žalobcom, ktorí by boli nedbalí na úkor ochrany bdelych žalovaných.

18. K dovolateľkou tvrdnému nedostatku naliehavého právneho záujmu žalobcov na požadovanom určení v zmysle §-u 137 písm. c) CSP zaujali súdy jasné stanovisko. Okresný súd v 23. bode odôvodnenia svojho rozsudku konštatoval, že žalobcovia konali vo veci ihneď ako zistili stav, ktorý popisujú v žalobe a ich právne postavenie je neisté, lebo bez určenia vlastníckeho práva ich právneho predchodcu nie je možné nehnuteľnosť prejsť v dodatočnom dedičskom konaní a nemôžu s nehnuteľnosťou disponovať. Odvolací súd zaoberajúc sa odvolacou námietkou nedostatku naliehavého právneho záujmu žalobcov na požadovanom určení v ods. 14 svojho rozsudku doplnil, že podľa ustálenej judikatúry určenie, že poručiť bol vlastníkom majetku v deň smrti sa týka dátumu smrti poručiť a okolnosti, ktoré nastanú neskôr ho nemôžu ovplyvniť. Nad rámec uvedeného, iba vzhľadom k dovolaciemu tvrdeniu žalovanej 1/ o tom, že žalobcovia mali v zmysle nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 460/2017 pred podaním žaloby o určenie vlastníckeho práva využiť možnosť uplatnenia reštitučných nárokov (po tom, čo bola pôda odovzdaná do JRD), dovolací súd poukazuje na skutočnosť, že reštitučný nárok podľa zák. č. 229/91 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku bolo možné uplatniť vo vzťahu o. i. k pôde, ktorá prešla na štát alebo na iné právnické osoby v dobe od 25. februára 1948 do 1. januára 1990 niektorým zo spôsobov uvedených v § 6 ods. 1. Jedným z týchto spôsobov bolo aj odovzdanie do vlastníctva družstva podľa osobitných predpisov (§ 6 ods. 1 písm. s) uvedeného zákona). Žalobcovia v súdnom spore tvrdili, čo žalovaná 1/ nespochybnila, že nehnuteľnosť bola odovzdaná do užívania družstva.

19. Pri tvrdení dovolateľky o potrebe intabulácie kúpnej zmluvy z 24. marca 1949 ako podmienky nadobudnutia vlastníctva nehnuteľnosti v podobe jej vecnoprávných účinkov dovolací súd musí zdôrazniť, že súdy nižších inštancií zistili, že právny predchodca žalobcov C. N. nadobudol svoje vlastnícke právo originárnym spôsobom, ktorým je vydržanie, nie derivatívnym spôsobom, teda zmluvným prevodom (kúpou) sporných nehnuteľností, kedy by sa pre nadobudnutie vecnoprávných účinkov platného nadobúdacieho titulu vyžadoval aj modus v podobe intabulácie (vpisom vlastníka do pozemkovej knihy). V právnej úprave obyčajového práva platného na Slovensku do 01. 01. 1951 bol známy inštitút vydržania mimo pozemkovej knihy charakterizovaný ako nadobudnutie vlastníctva na základe dlhotrvajúcej, pokojnej a statočnej držby; nestatočnosť vydržiteľa musela preukázať druhá strana, s výnimkou držby nadobudnutej násilím, tajne alebo zneužitím výprosy. Nebolo preto povinnosťou súdov vysporiadať sa s otázkou nedostatku intabulácie kúpnej zmluvy z 24. marca 1949, lebo je vo vzťahu k vydržaniu vlastníckeho práva irelevantná.

20. V ďalšej časti dovolacej argumentácie sa dovolateľka zamerala na spochybnenie existencie dobromyseľnosti a poctivosti nadobudnutia držby nehnuteľnosti C. N., čo dovolací súd podľa obsahu dovolania považoval za námietku nesprávneho vyhodnotenia listinného dôkazu - kúpnej zmluvy z 24.

marca 1949 ako nadobúdacieho titulu pre vydržanie vlastníckeho práva a nesprávneho vyhodnotenia otázky zaplattenia kúpnej ceny.

21. Dovolateľka tvrdila, že C. N. vedel, že jeho vlastnícke právo vzniká momentom zápisu do pozemkovej knihy, nemohol sa preto spoliehať na úkon tretej osoby (notára) a mal vynaložiť obvyklú mieru opatrnosti. Na jeho strane išlo podľa dovolateľky o neospravedlniteľný právny omyl, ktorý nemohol založiť jeho dobromyseľnosť. Dovolací súd pripomína, že právnym omylom je nesprávna predstava o právnych následkoch alebo právnej úprave, ktorá môže viesť až k neplatnosti právneho úkonu. Právny omyl je ospravedlniteľný vtedy, ak je za daných okolností pochopiteľný, teda konajúca osoba ho nemohla odvrátiť napriek vynaloženiu obvyklej miery opatrnosti. Ako už dovolací súd uviedol vyššie, za účinnosti obyčajového práva sa vlastníctvo nadobúdalo vpisom do pozemkovej knihy na základe vkladového povolenia. Zdôrazniť treba, že vkladové povolenie udeľoval vlastník, pretože vkladové povolenie malo zmluvný charakter (známe sú aj prípady tzv. sporov o výmaz, v ktorých sa vlastník mohol domáhať zrušenia vkladu). V kúpnej zmluve datovanej 24. 03. 1949 nachádzajúcej sa v súdnom spise zmluvné strany prehlásili, že „predávajúci povolujú pozemnoknižný vklad vlastníckeho práva právom kúpy na odpredané nemovitosti pre horemenovaného kupiteľa“. Pôvodní vlastníci teda udelili vkladové povolenie, a keďže C. N. kúpnopredajnú zmluvu podpísal a ujal sa držby (podľa čl. IV tejto zmluvy od 01. apríla 1949) predmetu kúpy, o ktorom predávajúci v uvedenej zmluve prehlásili, že tento odpredávajú „večite a neodvolateľne“, o udelení vkladového povolenia vedel a spoliehal sa na neho. Svedok O. P. (bod 19 rozsudku okresného súdu) vo svojej výpovedi uviedol, že kúpa prebehla, ale právne kroky prevodu neboli uskutočnené z dôvodu, že notár poverený predajom v priebehu vybavovania zomrel.

22. Pochívne nadobudnutie predmetu kúpy titulom držby podľa dovolateľky neprichádzalo u právneho predchodcu žalobcov do úvahy aj pre nezaplattenie kúpnej ceny, ktoré malo zrejme za následok nezrealizovanie zápisu zmeny vlastníctva v pozemkovej knihe. Zo súdneho spisu vyplýva, že súdy nižších inštancií poukázali na text samotnej kúpnej zmluvy, v ktorom je uvedené, že kupiteľ odpredávateľom kúpnu cenu už vyplatil, čo odpredávajúci podpísom tejto zmluvy uznávajú a vyplatenie tejto kúpnej ceny poistujú, keď nežiadajú pozemnoknižné vloženie dlhujúcej kúpnej ceny na odpredanej nehnuteľnosti. Ak dovolateľka poukazuje na to, že text kúpnej zmluvy bol pripravený vopred pred dňom jej podpisu a predávajúca K. K. žila v zahraničí a kúpnu cenu pred podpisom zmluvy neobdržala, dovolací súd upriamuje pozornosť na to, že kúpna zmluva bola zhotovená 24. marca 1949, kedy bola podľa vtedajšej „osvedčovacej doložky“ aj podpísaná predávajúcimi S. S., O. R., P. U., O. S., W. S. a 26. apríla 1949 v T. K.B. K., pričom pravosť podpisu tamojšieho notára overil československý generálny konzulát 09. mája 1949. Ako posledným bola zmluva podpísaná kupujúcim C. N. dňa 06. júla 1949, čo vyplýva aj zo záverov súdov nižších inštancií. Dovolateľka v dovolaní tiež tvrdila, že C. N. by musel zaplatiť kúpnu cenu takmer 4 mesiace vopred bez právnej istoty podpisu zmluvy. Zmluvné strany zrejme chceli mať právnu istotu, preto nechali kúpnu zmluvu zhotoviť notárovi. Uvedené zmluvné klauzuly nemožno spochybňovať a prehliadnuť nemožno, že C. N. bol držiteľom a užívateľom predmetu kúpy v zmysle dohody zmluvných strán už od 01. 04. 1949. Tvrdenie dovolateľky, že K.W. K. žijúca v zahraničí kúpnu cenu neobdržala nebolo ničím preukázané, naopak aj táto kúpnu zmluvu vrátane ustanovení o zaplattení kúpnej ceny v mieste svojho bydliska v J. podpísala. Súdy v tejto súvislosti vychádzali aj z výpovede svedka Ing. O. P., PhD., ktorý uviedol, že o jednom z pozemkov, ktoré získal po svojej matke sa hovorilo, že bol predaný, ale stále nie je na ich LV, pretože sa neuskutočnil právny krok, čo počul od svojej matky, aj krstnej matky P. U. a Š. S.. Mal vedomosť, že bola vyplatená aj cena. Súd prvej inštancie sa v 37. bode odôvodnenia svojho rozsudku vysporiadal s výpoveďou svedkyne Š.E. S. ako osoby vyššieho veku, podľa ktorej by mala byť kúpna cena zaplattená ešte otcovi predávajúcich tak, že ju vyhodnotil, rovnako ako tvrdenia žalovanej 1/ získané od jej matky o tom, že kúpna cena nebola zaplattená, lebo by bola použitá na liečbu ich otca, nielen izolovane, ale aj vo vzájomnej súvislosti s ostatnými vykonanými dôkazmi, teda v súlade s pravidlami dokazovania určenými zákonom. Jeho záver, potvrdený odvolacím súdom, o zaplattení kúpnej ceny, je udržateľný, obsahu ostatných dôkazov vykonaných v súdnom konaní neodporuje, je výsledkom dokazovania vykonaného v súlade so zásadou voľného hodnotenia dôkazov.

23. K tvrdeniu, že súdy nevenovali pozornosť zmene vlastníctva spoluvlastníckeho podielu po O. R. dovolací súd len stručne uvádza, že aby táto skutočnosť mohla spochybniť dobromyseľnosť vydržiteľa počas plynutia vydržacej doby, muselo by byť v spore tvrdené a preukázané minimálne to, že o tomto prevode vedel, čo zo súdneho spisu nevyplýva.

24. Dovolací súd po zistení, že konanie pred súdom prvej inštancie ani konanie pred odvolacím súdom nebolo postihnuté dovolateľkou namietanou vadou vyplývajúcou z § 420 písm. f) CSP pristúpil k posúdeniu dovolania z hľadiska ďalšieho uplatneného dovolacieho dôvodu - nesprávneho právneho posúdenia veci odvolacím súdom.

25. Dovolateľka tvrdila existenciu dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Dovolací súd pripomína, že právnu istotu nastolenú právoplatným súdnym rozhodnutím možno v právnom štáte narušiť len v nevyhnutnom rozsahu a výnimočne, preto je dovolanie mimoriadnym opravným prostriedkom. Dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP je prípustné iba proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia v dovolaní nastolenej právnej otázky, pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP). Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom. Najvyšší súd k tomu v rozhodnutí sp. zn. 3Cdo/6/2017 (podobne napríklad v rozhodnutiach sp. zn. 2Cdo/203/2016, 3Cdo/235/2016, 4Cdo/95/2017 a 7Cdo/140/2017) uviedol, že „v dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. a) CSP by mal dovolateľ: a) konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b) vysvetliť (a označením konkrétneho stanoviska, judikátu alebo rozhodnutia najvyššieho súdu doložiť), v čom sa riešenie právnej otázky odvolacím súdom odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, c) uviesť, ako mala byť táto otázka správne riešená“.

26. Za právnu otázku, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu dovolateľka označila otázku, či „možno nadobudnúť vlastnícke právo k nehnuteľnosti vydržaním, ak neboli splnené všetky zákonné predpoklady vyžadujúce k oprávnenej držbe“. Citovala z uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. októbra 2010 sp. zn. 4Cdo/283/2009, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod číslom R 73/2015, z rozsudku najvyššieho súdu z 29. marca 2011 sp. zn. 5Cdo/49/2010 a z uznesenia toho istého súdu z 21. augusta 2018 sp. zn. 3Obdo/42/2018. Na odôvodnenie tejto časti dovolania uviedla, že zápis vlastníckeho práva do pozemkovej knihy mal konštitutívny charakter, zrušený Stredným občianskym zákonníkom. Uhorské právo v prípade absencie nadobúdacieho titulu a vydržania požadovalo 32 ročnú držbu. V prípade existencie právneho titulu vždy bolo potrebné zmenu vlastníctva registrovať v pozemkovej knihe. V prejednávanej spore preto nedošlo k splneniu zákonných podmienok pre záver, že vlastníkom nehnuteľnosti bol C. N. a jeho držba bola oprávnená. Odvolací súd sa mal zaoberať oprávnenosťou držby a skúmať naplnenie zákonných ustanovení platných v roku 1949.

27. Dovolací súd konštatuje, že súd prvej inštancie ani odvolací súd sa právnou otázkou predostretou dovolateľkou vôbec nezaoberali, čo jasne vyplýva z obsahu ich rozhodnutí. Po vykonanom dokazovaní totiž dospeli k záveru, že sú naplnené všetky zákonom vyžadované podmienky oprávnenej držby a z neho vychádzali pri posudzovaní vydržania aj vlastníckeho práva právneho predchodcu žalobcov. Zodpovedanie uvedenej otázky dovolacím súdom by nevedlo k zrušeniu alebo zmene dovolaním napadnutého rozhodnutia, nakoľko odvolací súd (a ani súd prvej inštancie) na jej vyriešení nezaložil svoje rozhodnutie. Cieľom konania pred dovolacím súdom je poskytnúť dotknutej strane reálnu ochranu jej práva, nie riešiť teoretické alebo akademické otázky. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska § 421 ods. 1 CSP.

28. Na základe zhora uvedeného dovolací súd, vyhodnotiac dôvody dovolania tvrdené dovolateľkou uzatvára, že dovolateľka v dovolaní nevymedzila právnu otázku, na ktorej riešení odvolací súd založil svoje rozhodnutie (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP). Vzhľadom na súčasne uplatnený dovolací dôvod spočívajúci v tvrdení existencie vady zmätočnosti (§ 420 písm. f) CSP), naplnenie ktorého ale dovolací súd nezistil, dovolací súd dovolanie ako celok podľa § 448 CSP zamietol.

29. V dovolacom konaní úspešným žalobcom dovolací súd priznal náhradu trov dovolacieho konania od neúspešnej žalovanej 1/ v plnom rozsahu (§ 255 ods. 1 CSP).

30. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.